दर्शिनि २गवे ४सूर्यादौ वारेशे च दिनेश्वरादयोऽस्य ।

दिनेशात्मज पु० ६त० । १यमौ २यमे ३कर्णे ४सुग्रीवे च ५तपत्यां ६वसुनायां च स्त्री ।

दिन्भ संघाते चु० आत्म० सक० सेट् । दिम्भयते अदिदिम्भत

दिप्सु त्रि० दम्भ-सन् उ-छान्दसः न भ्रू । दम्भेच्छौ । "न यं दिप्सन्ति दिप्सवः" ऋ०१।२५।१७। "लोके तु धिप्सति धिप्सुः" इति भेदः । [दिम्भत्-त ।

दिभ नोदने चु० उभ० सक० सेट् इदित् । दिम्भयति-ते अदि-

दिम्प संघाते चुरा० उभ० सक० सेट् । दिम्पयति ते अदिदिम्पत्-त । [८।१६।२७।

दिय त्रि० देव+पृषो० । देवे "भुवद्वसुर्दिवामां पतिः" ऋ०

दिरिपक्क पु० कन्दुके त्रिका० ।

दिलीप पु० सूर्यवंश्ये १नृपभेदे । सूर्यवंशे दिलीपो च द्वौ जातौ एकः खट्वाङ्गतः सुतः खट्वाङ्गापरनामा । अपरोऽनुविदुरुक्ष सुतः रामदशरथपितामहः यथोक्तं हरिवंशे १५अ० "सुतः पञ्चजनस्यासीद्दंशुमान्नाम वीर्यवान् । दिलीपस्तनयस्तस्य खट्वाङ्ग इति विश्रुतः । येन स्वर्गादिहागत्य मुहूर्तं प्राप्य जीवितम् । त्रयोऽनुसञ्चिता लोका बुद्ध्या सत्येन चानघ ! । दिलीपक्क स दाशादो महाराजो भगीरथः" । "अनपत्यतया राजा विद्वान् दुःखितोऽभवत् । दिलीपस्तनयस्तस्य रामस्य प्रपितामहः । दीर्घबाहुर्दिलीपस्य रघुर्नाम्नाऽभवत्सुतः । अयोध्यायां महाराजो रघुरासीन्महाबलः । अजस्तु रघुतोऽजज्ञे अजाद्दशरथोऽभवत् । रामो दशरथाज्जज्ञे धर्मात्मा सुमहाबलः" हरिवं० १५अ०रामस्य प्रपितामहः तस्य दशप्रपितामहः इत्यर्थः । तस्य रघुपितरि "दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव" रघुः । [त्रिका० ।

दिलीपराज पु० दिलीप एव राट् राजा । दिलीपस्तस्य

दिलीर न०दल-वा०रैर पृषो० । गिलीञ्चे द्वारा० । [गीत् ।

दिव मीतौ भ्वा० पर०सक० सेट् इदित् । दिव्यति अदि-

दिव जिगीषायां क्रीडायां च भ्वा०पर०सक० व्यवहारे इच्छायां स्तुतौ च सक०दिवा०पर०सक०सेट् । अस्य करणस्य वा कर्मसंज्ञा । अक्षैरक्षान् वा दीव्यति अदेवीत् दिदेव । देवित्वा द्यूत्वा देवनं दिदिवान् दुद्यूवान् "अदीव्यद्दीप्तमत्युग्रम्" भट्टिः । "उवाच दीव्याव पुनर्वसुविद्यां मयाऽर्जितम्" भा०व०७८अ० "दिव्यामि शकुने ! त्वया" भा०व०७४अ० "ततस्तु भ्राते वार्ष्णेये अक्षद्यूतस्य दीव्यतः" भा०व०६१अ० "तदाऽदेवीत् पाण्डवोऽजातशत्रुः" भा०व०६५अ० आर्षे क्वचित् तङ् । "प्रत्रज्यावेव दीव्येत विना दुर्द्यूतदेविनम्" भा० वि० १८अ० "अक्षानुप्ता पुनर्द्यूतमेहि दीव्यस्व भारत !" भा०व०७४अ० । "के तत्राग्रे कितवा दीव्यमाना विना राज्ञो धृतराष्ट्रस्य पुत्रैः" ५६० श्लो० "दिवस्तदर्थस्य" पा० व्यवहारक्रीडार्थत्वेऽस्य कर्मणि सति यतस्तं दीव्यति । तदर्थस्य किं ब्राह्मणं दीव्यति स्तौति अर्थः सि० कौ० । द्यूतं जिगीषायामन्यत्र आद्युनः जिगीषाभावस्य इत्यर्थः । दिदेविषति दुद्यूषति, देवयति ते अदिदिवत् त । "तेनादुद्यूषयद्रामं स्वमेव मृगलोचना" भट्टिः । देदिवीति देद्योति

उपसर्गपूर्वस्य तत्तदुपसर्गद्योत्यार्थयुक्ते तदर्थे ।

दिव कूजने चु० आत्म० सक० सेट् । देवयते अदीदेवत ।

दिव अर्द्दे चु० उभ० सक०सेट् । देवयति ते अदीदिवत् त ।

दिव् स्त्री दीव्यत्यत्र दिव-वा० आधारे डिवि । १स्वर्गे २आकाशे च अमरः । द्यौः दिवौ दिवः द्युभ्याम् द्युषु । ३दिने "सौरेण द्युनिशोर्वामम्" सू०सि० "मनोजितं द्यौरपि येन दुग्धा" रघुः "व इत्यमस्याम्रमहर्दिवं दिवः" "दिवीव भ्रुवुरातताम्" ऋ०१।२२।५.

दिव न० दीव्यत्यत्र अजर्थे आधारे च । १स्वर्गे । दिवौकसः त्रिदिवः । २आकाशे मेदि० । ३दिने ४वने च हेमच० । तत्र स्वर्गे "लोकपालैर्महाभागैर्दिवं देववरैरिव" भा०व० १६१अ० दिने "शुभेऽभ्यधिकं राजन् ! दिवं ज्योतिर्गणैरिव" हरिवं० ६२ अ० ।

दिवङ्गम त्रि०दिवमाकाशं स्वर्गं वा गच्छति दिव-वा० खच् मुम् । १आकाशगामिनि "दिवं प्रतिष्ठमानानामस्तु ब्रह्मो दिवङ्गमः" भा०व० ४८अ० । २स्वर्गगामिनि च "दिवङ्गमं करोधाय मार्गं भीमस्य कारयात्" भा०व० १४६अ० ।

दिवन् न० दिव-वा० अप्रतिपूर्वादपि कनिन् उपधालो०। स्वर्गे त्रिदिवौकसः । अस्य भत्वे उपधाऽङ्गोपस्य दीर्घविधौ स्थानिवत्त्वाभावात् दीर्घः दीव्ना दीव्नि इत्यादि

दिवस पु० दीव्यत्यत्र दिव-असच् किच्च । "नाडीषष्टितमस्तस्य सावनो दिवसः स्मृतः । सिद्धान्तेऽर्कराशेस्तु दिवसः सौर उच्यते । चान्द्रस्तु तिथ्यवच्छिन्नो भौमो भूपरिवेर्मतः" इत्युक्तेषु सावनादिषु दिनेषु । "दिवसाः पश्चिमरात्रयोः" शकु० । "अयोजयत् स धर्मात्मा दिवसे दिवसे च च" । भा०व० १८२अ० ।

दिवसकर पु० दिवसे करोऽस्य दिवसं करोति कृ-अच्